

GORENJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za Nemčijo 4 marke, za Ameriko 2 dolarja. Posamezne številke po 10 vin. — Na naročbe brez naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravnštvo je v hiši št. 173. — Izdajatelj: Tiskovno društvo v Kranju. — Odgovorni urednik: Janko Strnad — Rokopisi naj se ne pošiljajo prepozno.

Izhaja vsak petek

: ob petih zvečer :

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za petil-vrsto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. — Upravnštvo naj se blagovolijo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Erarski gozdi na Gorenjskem.

Poslanci Demšar, Jarc in tovariši so vložili pri poljedeljskem ministru sledečo interpelacijo zavoljo gospodarstva v državnih gozdih in domenah.

Gozdi in domene poljedeljskega ministrstva v obsegu 778.447 ha in verskega zaklada v obsegu 107.161 ha so po cenvi večšakov vredni 600 milijonov kron. Ako bi se ta vsota obrestovala le s 3%, kar bi bilo pri posesti, ki obstoja večinoma iz gozdov, zelo nizko, bi dobila država 18 milijonov kron na leto. Po letnih proračunih pa dobi država le okroglo 5 1/2 milijona kron. Nekaj nečutenega je, da se vlada tu tako malo briga za dohodke, od najrevnejših slojev ljudstva pa pobira na krut način davke in zanemarija najtujneje ljudske potrebe. Krivda zadene v prvi vrsti oskrbovalne organe. Ti se držijo starega, slabega gospodarstva. Na Kranjskem se navadno poslužujejo pri oddaji dela in vožnje gotovih podjetnikov, pri prodaji lesa pa ne postopajo v kupčijem duhu. Navidezno sicer oddajajo gozdno delo in vožnjo na javnih dražbah od kubičnega metra, delajo pa to navadno podjetniki, in šele ti oddajo delo potem z dobičkom delavcem, vožnjo pa kmetom. Tako se podpira špekulacija in korupcija, delo se pa podraži. Kdaj in v katerih gozdnih delih se bo oddajalo delo in vožnje, se proglasi samo v kraju, kjer je sedež gozdnega oskrbnitstva (na Gorenjskem v Bohinju. Večina gozdnih delavcev je pa v Selški dolini). Za l. 1914. se je delo oddalo pred 14 dnevi pod roko podjetnikom in se to ni javno razglasilo, četudi ste podporni društvi gozdnih delavcev v Selški dolini prosili pri c. kr. direkciji v Gorici, da naj se jima naznani, kdaj se bo delo oddalo in so glede tega tudi državni poslanci posredovali pri poljedeljskem ministru. Gospodje so se najbrž naslanjali na položaj v državnem zboru.

Lansko leto je oskrbnitstvo na Bohinjski Bistrici prodalo podjetniku precej veliko (baje 1500 kub. m) smrekovega lesa po 1 K 40 v kubični meter. Ta les so seveda uvrstili med les za drva. Na žagi bo stal tak les 10 K kubični meter, trgovci z lesom pa plačujejo tak les na žagi po 20 K kubični meter. Državi odpade 10 K pri metru. Tudi letos se sliši, da mislijo na ta način les prodajati. Če se gospodari tako v kraju, kjer stanujeta v bližini dva državna poslanca in so sosedje kmetje dobri gozdni gospodarji, ki to pazno zasledujejo, kaj se godi še-le tam, kjer se za to nihče ne briga. Jasno je, da pri takem gospodarstvu država ne more imeti višjih dohodkov.

Podpisani vprašajo g. poljedeljskega ministra:

1. Ali so mu znani obstoječi pogoji pri izsekavanju gozdov?
2. Ali hoče njega ekscelenca te pogoje natančno preiskati in temeljito v kupčijem duhu preosnovati gospodarstvo v državnih gozdnih domenah?

Reforma osebno - dohodninskega davka.

Med poslansko in gosposko zbornico je nastal spor zaradi spremembe osebno-dohodninskega davka. Poslanska zbornica je sklenila, da se obdavčevanje prične šele pri letnih dohodkih od 1600 kron dalje in ne več pri dohodkih 1200 kron, kakor je bilo sedaj v veljavi. Ker bi potem država pri davkih manj dobila, naj se v nadomestilo poviša davek tistim, ki imajo dohodke letno po 10.000 K in več. Bogate člane gosposke zbornice bo to povišanje seveda zadelo. Kjer se gre za žep, so pa tudi gospodje grofi in baroni občutljivi. Gosposka zato tega sklepa ni hotela potrditi. Da se

spor poravnava, se je izvolila mešana komisija iz poslancev obeh zbornic. Izmed poslancev S. L. S. sta bila v to komisijo izvoljena gg. dr. Korošec in Jarc. V torek zjutraj se je dosegel v komisiji sporazum in se je določilo sledeče:

1. Obdavčenje se prične pri dohodkih 1.600 kron, kakor je sklenila poslanska zbornica.
2. Obdavčenje dohodkov od 1601 K do 1700 K ostane isto, kakor do sedaj.
3. Dohodki od 1701 do 3600 K se obdavčijo s 50 vinarji višje.
4. Pri dohodkih od 3.601 K do 10.000 K obvelja zvišanje, kakor predlaga gosposka zbornica.

Obveljali bodo večinoma sklepi poslanske zbornice.

Reforma osebno-dohodninskega davka bo v korist manj premožnim slojem. Do sedaj so davčne oblasti privijale kmeta in obrtnika. Kako znajo davčne oblasti privijati, je najbolj označil poslanec S. L. S. Pišek, ki je navajal dejstva, da oblasti računajo kmetom dohodke tudi po številu — otrok. Če ima kmet dosti otrok, pravijo davčne oblasti, mora imeti tudi precej dohodkov, da jih preživi. Sedaj se bo to nekoliko izpremenilo. Za ubožnejše bodo plačevali bogatejši. Manjši kmetje in obrtniki bodo osebno-dohodninskega davka prosti, zato so se poslanci S. L. S. toplo zavzemali za to reformo.

Ker bo veliko oseb oproščenih osebne dohodnine, bo tudi manj volilcev, kakor jih je bilo doslej.

S tem pa ni rečeno, da je zakonski načrt o osebni dohodnini srečno prišel pod streho. Nemški nacionalci in krščanski socialci so grozno razburjeni, ker se bo povišala osebna dohodnina od dohodkov, ki znašajo 1800 do 10.000 kron, češ da sta s tem preveč udarjena srednji stan in uradništvo. Napoveduje se boj ministrskemu predsedniku.

PODLISTEK.

Kostniška kapela v Kranju.

Spisal Anton Koblar.

(Konec.)

Podložnike je imel beneficij: v Goričah (8), na Visokem (11), na Mlaki (2), na Kokrici (3), v Predosljih (1), v Orehovljah (1), na Hujah (2), na Mleh (2), skupaj 19 1/2 zemljišč.

Beneficij Grandi je plačeval deželni blagajnici od dominikalnih posestev od funta po 1 gld. 40 kr. kontribucije in po 1 gld. 8 kr. davka, skupaj 80 gld. 56 kr. Od rustikalnih (kmečkih) posestev je pa plačeval od zemljišča po 6 gld. kontribucije, po 1 gld. 45 kr. davka, ter od funta še posebej po 2 gld., skupaj 202 gld. 29 kr. Vsega zemljiškega davka je tedaj plačeval 283 gld. 25 kr. na leto.

Dohodkov je pa imel beneficij od dominikalnih posestev (majarije) 32 gld. 28 kr., od urbarsčine 252 gld. 35 kr., in sicer je dobival dače v novcih kot „činž“ 29 gld. 24 kr., za žito 167 gld. 49 kr., za male pravice 11 gld. 6 kr., za tlako 40 gld. 15 kr. in za laudemij 4 gld. Od omenjenega žita je bilo pšenice 73 mernikov, ki je bila po 1 gld. 03 kr., ječmena 36 3/4 mernika po 37 kr., prosa 36 1/2 mernika po 37 kr. in ovsu 145 mernikov po 19 kr. Od malih pravic je dobival v denarjih: za kokoši po 7 kr., za piške po 3 kr., za jajca po 1 kr. in za škledo

skute po 1 1/2 kr. Za cesarske davke je prejel od podložnikov kontribucije ter davka od zemljišč in funtov 212 gld. 20 kr., k temu je prišlo še naklade na meso 12 gld. 30 kr. in doneskov od vrabčevih glav 2 gld. 64 kr. Če je kak podložnik prodal kaj živine, mu je beneficij izdal živinski potni list.

Ko je cesar Jožef odpravil beneficije, je dal njih premoženje v verski zaklad. Anton Grandi se je zadnjikrat podpisal kot beneficij 17. oktobra 1784. Umrl je 18. decembra istega leta. Nastopno leto je bil že Anton Mayr „administrator beneficijatske gulte kostniške kapele.“ Njemu se je pridružil Josip Hauptmann l. 1788. kot sopoestnik ki je leta 1796. postal sam lastnik vsega. Josip Hauptmann je prikupil posestva od kranjskih beneficijev, namreč k onemu kostniške kapele še od beneficijev sv. Nikolaja, sv. Uršule ter sv. Fabijana in Sebastijana, ko so bili ti beneficiji odpravljeni, in eno njivo rožnivenške bratovščine. Vse to je združil v eno gosposčino, ki se je od leta 1789. imenovala „Gült Weisach ali Waisach“. Ime se ji je dalo najbrže po vasi Visoko (nem Waisach), kjer je imela gulta največ podložnikov. Pripomnimo naj pri ti priliki, da so l. 1793. začeli pisati v urbarjih in pravnih listinah rektifikacijske številke namesto urbarijalnih števil in hišne številke namesto prejšnjih konkripcijskih števil.

Josipova soproga Marija Hauptmann je sicer samo sebe že l. 1797. imenovala imejiteljico gulte Visoko in „zemljiško gosposko“, vendar je bilo

nanjo posestvo pripisano še-le 3. decembra 1803. Pri Mariji Hauptmannu je bil Jernej Ivan Globočnik nekaj let oskrbnik, l. 1818. je pa sam postal lastnik Visoke gulte. Oženil se je bil leta 1815. z Elizabeto Hauptmann, hčerjo Jožefa in Marije, in je umrl dne 10. januarja 1840. Posestvo je potem dobila vdova Elizabeta Globočnik in leta 1860. Franc Globočnik, Elizabetin nečak, ki je bil rojen v Kropi in se je oženil s Heleno Gašperin.

Od Helene Globočnik je kupil 28. februarja 1873. hišo in hlev št. 173 (hlev je bil sezidan na Lukanovem pogorišču) in posestvo, kar ga je pri hiši še ostalo, ljubljanski škof dr. Jernej Widmer, ki je tu zgradil lepo novo hišo, sedanjo škofijo. Sem je prišel 10. julija 1875. škof prebivat s peterimi sestrami: Marijo, Katarino, Uršulo, Rozalijo in Margareto. Knezoškof dr. Widmer je tu umrl 17. maja 1888. in je po oporoki zapustil hišo in posestva župni cerkvi v Kranju za vzdrževanje cerkvenega kora. To korno ustanovo je dobila cerkev že 30. decembra l. 1884., faktično pa po smrti zadnje škofove sestre Margarete, ki je imela vžitek, dne 13. julija 1904.

Vidmarjevih rojstna hiša je bila v Kranju pod mestom h. št. 39, v Lajhu, kjer je Pavšlarjeva (Kokaljeva) pristava. Hiša je stala do l. 1894. blizu ondotnega, l. 1886. postavljenega kamenitega križa. Tam zraven je nekdanja znana Riserjeva zvonarna.

O deželnem gospodarstvu.

Pri zadnjih deželnozborskih volitvah so liberalci spravili v svet gorostasne laži o gospodarstvu naše večine v deželnem zboru.

To ni res, pač pa bi bila kmalu imela dežela ogromno škodo valed nerazumnosti liberalcev. L. 1908., ko so bili ti še v večini v deželnem odboru, se je vršil na Dunaju posvet zastopnikov dežel, kako naj bi država pomagala le-tem. Deželo Kranjsko je zastopal liberallec Grasselli. Država je hotela pomagati deželam s povišanjem davka na žganje. Liberalni zastopnik je tedaj zahteval, naj država razdeli davek po konsumu. Torej čimveč bodo v kaki deželi žganja popili, temveč naj taka dežela dobi. V naši deželi se popije približno en milijon hl na leto. Dobila bi od tega dežela na leto nekaj nad en milijon kron. Naša stranka je pa zahtevala, da se našo deželo nekoliko bolj upošteva, kar je tudi dosegla. Vsled prizadevanja poslancev S. L. S. bo dobivala naša dežela od davka na žganje okroglo dva milijona kron na leto.

Poslanci iz Galicije in Bukovine, kjer se največ žganja popije, so z vso silo zahtevali, da se novi davek razdeli deželam po istem načinu, kakor je svoječasno predlagal Grasselli, toda naši poslanci so znali zadevo spretno zasukati. Pridobili so s tem deželi okrog enega milijona kron na leto. Ko bi imeli še liberalci deželni odbor v rokah, bi bil ta denar izgubljen in naša dežela vsako leto strahovito oškodovana.

Balkanske homatije.

Na Balkanu se razmere še vedno niso uredile. V Turčiji je prišel na čelo znani razsajač Enver bej. Ta je hotel pričeti spore z Grško radi otokov, ki so jih Grki v vojski s Turčijo zasedli. Turčija Grški ne more nikjer do živoga, ker nima zadosti močne mornarice, zato je skušala Grčijo napasti iz Albanije. Poslali so na parniku Avstrijskega Lloyda nekaj stotin vojakov in častnikov v Valono, kjer so imeli namen povzročiti nemire in organizirati Mohamedance proti Grkom. Toda tam nahajajoči se orožniki, ki stoje pod poveljstvom holandskih častnikov, so jih pognali in ekspedirali v Trst in naprej v Turčijo. Enver bej je mislil s tem zadeti dve muhi z enim udarcem: pridobiti Albanijo Turčiji in napadati Grčijo. Načrt se je popolnoma ponesrečil.

Princ Wied, ki je imenovan za albanskega kneza, še ne mara zasesti svojega, ne ravno vabljivega prestola, ker obstojajo med velevladnimi še vedno nesporazumljenja. Proti njemu pa rujejo Albanci sami, zlasti Mohamedanci, ki bi prišli najrajši nazaj pod sultana.

Turško armado, ki se je v zadnji vojski tako slabo izkazala, bodo sedaj preustrojili nemški častniki. Nemški general Liman je imenovan glavnim nadzornikom. Nemcem se silno mudi pri tem poslu, ker bi jim bila dobra turška armada v pomoč proti Rusiji. Poleg tega bodo obvarovali deljenje azijske Turčije, kjer bi sicer imeli glavni delež Francozi in Rusi, pri čemur bi bila nemška industrija močno udarjena.

DOPISI.

Cerkije. Ker so naši liberalci pri zadnjih volitvah strahovito pogoreli, so se maščevali nad možmi S. L. S. s tem, da so jih anonimno ovadili državnemu pravdnistvu, češ da so sleparili pri volitvah. Pri sodnji v Kranju se je pa izkazalo, da so bile njihove ovadbe brez podlage, podle izmišljotine. Tu se je zopet pokazala pomanjkljivost naših zakonov. V največjem snegu so morali iti naši možje iz Cerkljan in celo od sv. Ambroža pred sodnijo v Kranj, lažnivi ovaduh so se pa v pest smejali. Bomo že poskrbeli, da bodo dobili sleparski liberalci, kar zaslužijo.

Iz Tržiča. V nedeljo zvečer ima svojo predpustno veselico s srečolovom splošna delavska bolniška in podporna blagajna v gostilniških prostorih g. Karola Ruech. Pričetek ob osmih zvečer. Vsled velikega števila bolnikov v lanskem letu je imela blagajna izredno veliko število stroškov, zato je želeli, da bi bila veselica dobro obiskana. — V prostorih društva sv. Jožefa ima v nedeljo ob pol štirih popoldne občni zbor jugoslovanska strokovna zveza, ki se zelo lepo zvija. Vsak delavec in delavka, ki želi samemu sebi dobro, naj pristopi k tej največji delavski organizaciji.

Selca. V nedeljo, 18. januarja, smo zopet povabljeni v Izobraževalno društvo, da se razvedrmo ob prelepi narodni igri „Nežka z Bleda“. Pred igro in med presledki bodo po dvorani odmevali ubrani glasovi vrle orlovske godbe. Zato pridimo takoj ob treh.

Brezje. Tukajšnje k. slov. izobraževalno društvo je imelo dne 11. januarja svoj VI. redni občni zbor. Za predsednika je bil soglasno izvoljen g. Mirko Finžgar, gostilničar in posestnik na Brezjah. Društvo je imelo pretečeno leto 67 članov. Prireditev je bilo šest in pet skioptičnih predavanj, ki so nas seznanila z Rimom, Sv. deželo, Balkanom in nekaterimi domačimi kraji. Dne 25. januarja bo priredilo društvo zopet predavanje. Govoril bo g. Franjo Bartol: o kmetijskem gospodarstvu. K predavanju, ki bo prav zanimivo, vabimo domačine in sosedje. — Izvanredno veliko ljudi je lansko leto obiskalo tukajšnje božjepotno cerkev. Obhajil je bilo 65.000.

Iz Žabnice. Pri nakladanju hlodov si je zlomil nogo posestnik Janez Biček.

Iz Kokre so zadnji petek orožniki odpeljali v Ljubljano v preiskovalni zapor 18-letno slaboumno Marijo Krč. Na sumu je, da je več otrok pomorila.

Razširjajte „Gorenjca“!

„Jaz ne. Kdaj je že odjadril od doma.“

„Jaz sem jih videl ravnokar. Brisali so si pot s čela in utrujeni so bili.“

„Tebi se sanja, Rok!“

„Pomigali so mi, da naj grem za njimi.“

„Saj se kmalu vrnejo, le počakaj in potrpi!“ odvrne soseda in gre dalje, govoreča sama sebi: „Revež je, nima vse pameti.“

Rok pa je še bolj zamišljen vlekel dalje dvokolnico. Solnčni žarki so mu znojili čelo in vrat, mirno ozračje mu je polnilo dušo z neodganljivimi predstavami. Ni opazil, da se mu bliža Kolačev stric.

„Rok, kaj gledaš v tla kakor zaboden vol? Ali ne vidiš, da srečavaš človeka na stezi?“

Rok na osorne besede ni odgovarjal. Cijazil je dalje svojo pot, da je butnil ob strica, ki mu je priložil precej gorko zaušnico.

„Le počakajte, stric! Kadar pridejo oča domov, Vam vrnejo tri take.“

„Tepec!“ zakliče Kolačev stric in žvižga joč odkoraka dalje.

Roku se je brala na obrazu bolest, ki jo je nosil na dnu srca. Veselo slutnjo po očetu mu je zatrl srd na trdega strica. Hitro se obrne, pobere kamen in ga vrže odišlemu v hrbet...

Stric se je obrnil mladeniško in stekel za Rokom. Ta pa je popustil dvokolnico in zbežal v bližnji gozdiček.

„Le počakaj, prismođa šemasta, jaz te bom že naučil, kako se češnje tresejo!“ zakriči za-

POLITIČNI PREGLED.

Državni zbor. V proćunskem odseku so zopet na dnevnem redu noćne seje, ker delajo obstrukcijo češki agrarci. Čehi bi radi videli, da bi obstrukcijo podpirala tudi poslanca dr. Korošec in Jarc, kar sta pa odklonila.

Gališko posojilo. Gališki deželni odbor je najel 13 milijonov kron posojila.

Grof Tisza pride v Zagreb. Tisza je eden najhujših sovražnikov vseh Slovanov, vendar mu bodo priredili Hrvatje v Zagrebu slavnostno predstavo v gledališču Sploh se hrvaški liberalci sedaj silno laskajo Madjarom.

Rumunski kralj je obolel, a se mu je obrnilo na boljše.

Nemčija v Srbiji. Srbska vlada potrebuje sedaj precej uradnikov. Na važnejša mesta pa nastavlja — Nemce iz Nemčije. Kakor se vidi, v Srbiji ni ravno preveč slovanskega čuta.

Bolgarsko sobranje je imelo dne 14. t. m. jako burno sejo. Iskali so zločine, ki so zakrivil poraz v vojni. Večina je pa kričala proti vladi. V največjem razburjenju je ob polnoči ministrski predsednik Radoslavov prebral carjev dekret, s katerim je sobranje razpuščeno.

NOVIČAR.

Kanalizacija v Kranju dela mestnim očetu velike preglavice. Napravili so mestni očetje velikansko napako, ker niso kanalizacije naredili takrat, ko se je delal vodovod, ali pa še prej. Takrat je Kranj imel še kaj denarja, katerega danes povsod manjka. Stroški bodo pa sedaj veliko večji ne-le zato, ker so se delavske moči podražile, ampak tudi zato, ker bo treba vse še enkrat kopati. Pri tem kopanju bodo vodovodne cevi velika ovira. Če se jih bodo kopači ogibali, bo delo zamudno in veliko dražje, če bodo pa cevi ven vzeli, bodo hiše več mesecev brez vode. V ozkih ulicah se vodovodnih cevi ne bo mogoče ogniti, ker so tla skalnata in bo treba skale izstreljavati z dinamitom. Inženir Štembov bi rad meščane potolažil z nizkim proračunom za kanalizacijo. Naračunal je samo 120.000 K stroškov. Pa kaj to pomaga, ko prihajajo v javnost glasovi, da liberalci, kadar so bo j med seboj, sami trdijo, da so Štembalove številke najmanj za polovico premajhne. To bo grozno! Električna v Kranju je draga, voda draga, ker inštalacija še ni pozabljena in ker je sedaj zaradi slabega materiala treba vednih poprav. Zda naj pride še na vsako hišo poprečno tisočak za kanale, to bo skočilo vse po koncu. Vrh tega pridejo še stroški za zgradbo nove ljudske šole, ki bo stala najmanj 150.000 K. In kdo bo Kranju kaj pomagal? Ali mar poslanec dr. Triller? Ta še ljubljanskih lukenj, ki kažejo uspehe liberalnega gospodarstva, ne more zamašiti. Triller bo Kranju toliko koristil, kakor prej poslanec Pirc.

Pavšlarjeva pravda. Dne 21. in 22. t. m. se bo pokazalo pred deželno sodnijo v Ljubljani, če g. Pavšlar opravičeno zahteva milijon odškodnine od dežele Kranjske.

Zaostali ptič.

Spisal P. B.-c.

In ti si edini še tukaj ostal,
oj tiček iz trume zelene!
S. Gregorčič.

Vrh klanca se je Rok ustavil in naslonil na drog dvokolnice. Zrl je po ravnini in zazrl belo hišico koncem vasi. Milo se mu je storilo in dve debeli solzi sta zleteli po licih zastavnega dečka. Hišica očetova mu je trgala srce in spomini otročjih let so mu prehajali koprnečo dušo.

Duša pa mu je koprnela po svojcih, po očetu in materi, po bratih in sesticah, a tudi po stari materi, ki je zadnja odšla čez široko morje za svojci v neznano novo deželo.

Le Rok je ostal doma. Dejala sta oče in mati, da ni za po svetu, češ da je „trčen“.

In res Rok ni bil povse pameten deček. Slaboumen je bil in časih se je zaletel v besedi ali zagrešil v dejanju. Srce pa mu je čutilo globoko in se raztezalo široko. Visoko je plavala njegova duša čez ravno polje, čez vrhe gora in in se je ustavila nad družino, ki je v daljni Ameriki poiskala svoje boljše sreče.

Rok se je oddahnil in tiral dalje svojo dvokolnico, obloženo z mehovi in štulami. Teta ga je poslala v mlin po meljavo.

Zamišljen se ustavi. Soseda mu je prišla nasproti.

„Rok, tako priden?“

„Mati, ali ste videli našega očeta?“

sopljene strice in gre spet svojo pot dalje, po-bravši kamen, ki mu je pal poprej s hrbta.

Rok pa se je režal za debelim hrastom in kazal osle razjarjenemu stricu. Ko je ta izginil za ovinkom, Rok spet hiti do dvokolnice in skoro tekoč jo pobira v vas.

Kar se zakadi vanj kužek z dolgimi ušesi in ga popade za gola meča. Rok spusti drog dvokolnice in zviškom pograbi kužeta za dolga ušesa, ga dvigne in trešči ob tla, da je kuže strahovito cvileč stekel v hišo. Iz veže ven pa se je drl samosrajčnik: „Rok jedel sok, Rok jedel sok...!“ in sicer je tako naglo ponavljal besede, da so se mu naposled zmedle in je končno „sok jedel Rok.“

Rok pa je jezno vozil dalje svojo dvokolnico. Kar se usuje tolpa otrok izza vogla in dva sedeta s tako močjo na konec dvokolnice, da se je Roku drog izmuznil iz rok, skočil kvišku in štule pa mešički so zleteli iz dvokolnice na tla.

Z velikim krikom in smehom se otroci razlete na vse strani in vpijejo:

„Rok nima rok, Rok nima rok...“

Ceznica pri drogu je zadela Roka v nos, da se mu je kri pocedila... Jezen in žalosten se ozre na prevrnjene vrečice ter si briše z rokavom rdečo kri od nosa.

Iz bližnje hiše pa se pokaže gospodinja in, ko vidi, kaj so otroci napravili, se ji vzbudi sočutje do Roka.

„Le počakajte, poredneži, bom že jaz za to skrbela, da bote kaznovani, ker ne pustite ljudi

Iz rdečega tabora. Vsak teden se bere po časopisih o raznih goljufijah, ki jih izvršujejo po delavskih blagajnah ideji sodrugi. Tekoči teden so prišli na Dunaju na sled veliki goljufiji pri pomožni delavski bolniški blagajni trgovskih nastavljenecv. Ko so dobili socijalni demokratje to blagajno v svojo posest, so takoj nastavili svoje pristaše v službo, za načelnika nekega Kolmana, ki zna komaj podpisati svoje ime. Ta je privzel v službo sodruga Švercelna, ki je pripravil delavsko blagajno ob veliko vsoto. Sodrugi so temu goljufu pomagali, da je ušel čez mejo. Ko so nekoč krščanski pomočniki zahtevali račune, so jih sodrugi grdo opsovali z raznimi priimki, kakor: lopovi, tatovi itd. Sedaj se je dokazalo, kdo je bil lopov in tat. Preiskava bo dognala, koliko je pomeveril rdeči tajnik društvu.

Zaprta pot. Občinski odbor v Kranju je sklenil pred devetimi leti, da se zapre občinska pot, ki drži od železnega mostu mimo pokopališča v Kranju. Zadnji čas se je začelo z globami preganjati ne le tiste, ki prihajajo z vozom od železnega mostu mimo pokopališča, ampak tudi Rupence, ki so že od nekdanj vozili po poti, ki drži od Rupe mimo pokopališča v Kranju. Storili se bodo koraki, da se bode ta zadeva uredila.

Katekizem iz šole. Kam pridejo narodi, ako se polaste vlade ministri in poslanci brez vere, nam kaže prav živo francoska dežela. Tisti, ki imajo oblast v rokah, delajo dosledno na to, da bi v ljudstvu vero zatrli. Beseda Bog se v šoli niti slišati ne sme. Ko je v neki šoli učenec med uro, tedaj ne med poukom, bral katekizem, ga je učitelj radi tega kaznoval. Ko se je oče zastran tega pritožil, so očeta zaprli. — Enako se v Italiji krščanski nauk nič ne poučuje v šoli. V Rimu so pa katoliško misleče žene in matere odločno zahtevale, da se katekizem ne meče iz šol. Dovolilo se je, da se ga smejo otroci po končanem pouku v šolski sobi učiti. Kolike ovire! — Tako utegne biti tudi pri nas, kadar bodo „Johančarji“ avstrijski ministri. In to bo — če ne bomo stali na straži.

Katoliška cerkev pojema — tako trdijo slovenski liberalci, ki so trdno prepričani, da bodo njihovi besni napadi v nekoliko letih vsaj med Slovenci katoliške cerkev zatrli. Če jim bo to uspelo, še ni gotovo. Gotovo pa je, da katoliška cerkev v mnogih krajih procvita in narašča. Odkar je Pij X. za papeža, je bilo na novo ustanovljenih 18 nadškofij, 53 škofij, 4 prelature, 37 apostolskih vikarijatov in 34 prefektur. Ako

bodo liberalci spravili Slovence ob vero, bo pa ta luč zasvetila drugim narodom, tako da katoliške cerkve še ne bo konec.

Ljubljanski občinski svet je slabo gospodaril. Veliko tisočakov je zakopal v grad Tivoli in razne fonde je porabil brez dovoljenja. V deželni zboru bo obračun. Liberalci so mislili, da bodo že v zadnji seji občinskega sveta člani S. L. S. pokazali karte, pa so se zmotili. Naj stvar dozori! V zadnji seji so člani S. L. S. pri vprašanjih o narejenih dolgovih rajši šli iz zbornice, poprej so pa podali tako zasoljeno izjavo, da si je noben liberalni list ni upal ponatisniti.

Liberalna korupcija. Na Češkem so odkrili velike lumparije, ki so jih izvršili pristaši „Mladočehov“. V Varšovicah so te dni dognali, da so župan, podžupan in magistratni ravnatelj pri prodaji nekega občinskega zemljišča dali v svoje žepe kar en milijon kron provizije. — V mladočehski stranki se nahaja tudi ljubljanski poslanec dr. Ravnihar.

Iz deželnega odbora. Kmetijsko-kemično preizkuševališče v Ljubljani se provizorično podeželi. — Za vodovod v Repnjah se dovoli deželni prispevek. — Za zastopnika deželnega odbora v zdravstvenem okrožju ljubljanske okolice se imenuje poslanec g. M. Dimnik. — Kitarški zadrugi v Domžalah se dovoli 3000 K podpore. — Dovolijo se podpore gasilnim društvom v Mošnjah, Sorici, Selcah, na Bohinjski Bistrici in Dovjem.

Novomeški župan Rosman, ki je tožil vladnega koncipista Goljo, je pred sodiščem pogorel, kar liberalce zelo peče.

Belokranjska železnica že vozi med Karlovcem in Bubnarci na hrvaško-kranjski meji.

Cestni odbor brdski je izvolil za načelnika g. Antona Cerarja iz Moravč in za namestnika g. Franca Zupančiča iz Kamenice.

V „Ljudskem Domu“ v Kranju bo prihodnjo nedeljo ob 1/8. uri sklopično predavanje. Govoril bo g. prof. Marinko o Berlinu in kazale se bodo lepe slike.

Papirnica v Vevčah namerava vsled pomanjkanja naročil omejiti obrat samo na pet dni v tednu.

Tovarna za olje je pogorela pretekli četrtek na Zidanem mostu. Mnogo delavcev je sedaj brez kruha.

Plaz je zasul pri Inomostu več cestnih delavcev.

Radeckijev veteran Anton Resnik iz Markova pri Kamniku je umrl. Bil je najstarejši mož v fari.

Smrtna kosa. V Gradcu je umrla mati ministrskega predsednika grofa Stürgkha.

Poneverjenje na pošti. Poštini mojster v Nabrežini pri Trstu L. Kampjut je pomeveril 6.800 K uradnega denarja.

Sleparsko banko so zasledili v Zagrebu. Udeleženi so bili pri tem podjetju celo profesorji. Kako naj to vpliva na mladino?

Občni zbor društva „Kranj“ bo v nedeljo dne 25. januarja ob 11. uri dopoldne v dvorani „Ljudskega doma“ v Kranju. Odbor.

Občni zbor „Kmečke zveze“ za kranjski okraj bo v ponedeljek dne 26. januarja ob 1. uri v dvorani „Ljudskega doma“ v Kranju.

Podružnica slov. plan. društva v Kranju bo imela svoj redni občni zbor dne 28. januarja t. l. ob pol osmi uri zvečer v bralni sobi „Narodne čitalnice“ v Kranju.

Komu je znano, da bi bila dotičnikom, ki hočejo svojo srečo poskusiti s srečkami, dana k temu ugodnejša prilika, kot z nakupom turške srečke? Kdor čita današnji oglas „Slovenske Straže“, ta si gotovo ne bode dalje premišljeval ter takoj zahteval natančnejših pojasnil, ki ga bodo tako zadovoljila, da prav gotovo postane naročnik turške in z njo spojene srbske državne srečke iz l. 1888. ali srečke italijanskega rdečega križa.

RAZNOTEROSTI.

Bridko razočaranje. V Palnu na Južnem Tirolskem je našel neki kmet v hiši skritih za 18 tisoč gld. bankovcev. V banki, kamor jih je nesel, so mu povedali, da so ti bankovci brez veljave. — Tudi pri nas se dobe še ljudje, ki hranijo denar v luknjah, mesto bi ga vložili v hranilnice, kjer nikdar ne zastara.

Gledališče je zgorelo v Amposti na Španskem. Ljudje, ki so bili pri predstavi, so se rešili.

Za vojaštvo. Na Francoskem je predložil vojni minister za izpopolnitev vojaštva proračun, ki znaša 1500 milijonov frankov. Na Francoskem imajo večino socijalisti, pa vendar vzdržujejo tako drago armado.

Sneženi viharji v Rusiji. Dne 10. t. m. je divjal po Rusiji sneženi vihar, kakoršnega ljudje ne pomnijo. Več vasij je pokopanih pod snegom. Zmrznilo je 150 oseb.

Zdravstven pomen jedilne masti „Ceres“

leži v njeni popolni čistosti in pristnosti. To ve posebno želodec dobro ceniti. Saj ravno zaradi tega, ker je jedilna mast „Ceres“ popolnoma čista, je tako lahko prebavljiva. Svojo čistost prenese v želodčni sok in v kri. Čistost pomeni toraj isto kakor zdravje. Schichtova jedilna mast „Ceres“ je za kuhanje ravno tako izvrstna kakor za praženje in pečenje.

na miru,“ preti hišna gospodinja, stopi k Roku in mu pomaga naložiti štule in mehove, njega pa pelje v kuhinjo, kjer mu izpere krvavi obraz in kri ustavi s pajčevino, ki mu jo je nabasala v nosnici. V roko mu potisne kos kruha, Rok pa poln hvaležnosti reče:

„Mati, ste že pridni, ker mi pomagatel!“

Rok je hitel domov. Na pragu ga je teta pričakovala.

„Ali se tako hodi domov, zanikarnost zanikarna? Ali se zdaj pride, ko se že solnce niža? Povsod se klatiš, nobenega človeka ne pustiš v miru, z otroki pohajkuješ, — o, seveda, potlej se ne pride hitro domov! Le počakaj, kaj si naredil Kolarjevemu stricu! Ubili te bodo, če te dobe. Iskali so te že, pa te niso našli.“

Ko je teta Mina fantu brala levite, je Rok nosil vrečice v vežo. Ko pa znese vse in dvo-kolnico zategne na preddurje, vstopi v hišo. Pričakoval je kosila, dobil je pa palico. Ušel je pred udarci v vežo, ali na vežnem pragu je že stal Kolarjev stric. Hitro skoči za Rokom, ali ta jo je popihal po stopnjicah pod streho, od tod pa skozi zmetek za seno na plano.

Spet je Rok kazal osle hudemu stricu in se režal za debelo jablano na sosedovem vrtnu.

* * *

Kepar je bil zidarski mojster. Pa je ubožal in vrnil zidarsko pravico. Lepo, hiščo si je bil sezidal, pa jo je bil močno zadolžil. Nekaj mnogoštevilna družina, nekaj poprave domačije,

nekaj nesreča pri podjetjih, nekaj pa tudi mnogovrstni likofi so spravili na rob njegovo gospodarstvo. Bilo mu je prodano, sam pa je z vso družino potegnil v Ameriko.

„Pa bi ostal doma, Kepar!“

„Ne morem,“ odgovarja svojemu dušnemu pastirju.

„Saj se živi tudi doma. Ti si še čvrst, otroci doraščajo, žena ti je pridna, stara mati še pri moči — kar za zidarskega pomočnika delaj dalje.“

„Ali bi Vi šli nazaj za kapelana, gospod župnik?“

„Ko bi bila sila in mogoče, zakaj ne?“

„Ne verjamem.“

„In zakaj hočeš pustiti doma ravno Roka, ki je najbolj potreben očetovega in materinega varstva, ker je slaboumen?“

„Amerika je za zdrave ljudi. Roka pa pustim doma za maščevanje. Teta ga bo vzela k sebi.“

„Kepar, srečno hodi, če ni drugače, ali maščevanje prepusti Bogu!“ konča duhovni pastir.

Rok je ostal pri teti. Bilo je tisti dan oblačno, ko je odhajal Kepar od doma. Roka so poslali v mlin na vse zgodaj in mu naročili, naj se ne vrača, predno mlinar vsega ne zmelje.

Oblatno vreme je slabo vplivalo na duševno stanje Rokovo. Odšel je v mlin z dvo-kolnico in čakal meljave. Solnce se je dvigalo, ko je odšel, in je zahajalo, ko se je vrnil.

Ustavi se pred domačo hišo — vrata so bila zaklenjena. Rok gre na preddurje, tudi zada

so bila vrata zapahnjena z močnim zapahom. Hoče v hlev — duri niso imele kljuke, da bi Rok pritisnil nanjo. Svinjaku so bila vrata priprta — pa svinjak je bil prazen. Kurica odprta — pa prazna. Rok pristavi stolček pod okno in pogleda v hlev — čade ni bilo več. Pokuka skozi okno v hišo — vse prazno. Ni bilo posteljnjaka ob peči, ne mize v kotu, niti podobne na steni. Rok gleda, zija po hiši, se obrača proti durim.

„Oče, mati, Jože, Tonček, Mitica, Jerica, Francek!“ kliče po vrsti domače, pa ni nikogar. Tesne misli zasedejo njegovo srce, žalostno se ozira na okrog, a vse je tiho.

Veliki zvon je zazvonil. Rok sede na dvo-kolnico in se odkrije, da bi molil. Pa ne more. Da bi vsaj prišel kak človek mimo. In je prišel. Vaški cerkovnik je odzvonil in se vračal domov.

„Rok, kaj delaš?“

„Zaprto je, ne morem noler.“

„Revež, ne veš, kaj se je zgodilo danes?“

Rok izbuli oči in zre v cerkovnika?

„Kje so oče?“

„Ne boš jih videl kmalu, Rok, ali pa nikoli več. Šli so v Ameriko. Vsi so šli, tebe pa so pustili, ker niso imeli več denarja, da bi pot plačali za-te,“ odvrne cerkovnik, vedoč, da mu bo fant verjel. Roku so se tresla kolena, glas ni prišel več iz njegovih ust, pač pa tiho ihtenje. Solze so mu kapale na ročje in čutil se je za-puščenega kakor še nikoli. (Konec prihodnjil.)

Huda zima. Po Evropi je padlo veliko snega. Srašen mraz imajo v Ameriki v Novem Yorku.

Mesto pogorelo. Mesto Castell Guydialmo v Italiji je pogorelo. 3000 oseb nima strehe.

Ognjenik uničil mesto. Na japonskem otoku Sakura-Sumahi je izbruhnil ognjenik. Lava je požgala mesto Kagošima in okoliške vasi.

Velik bančni polom. V Ženevi v Švici je ustavila plačila banka „Credite Pisinise“. Manjka 3,400 000 frankov depositov. Ravnatelj je izginil.

Nemiri v Južni Afriki. Na železnicah v Angleških južnoafriških kolonijah stavka 70.000 železničarjev, med temi je polovico belcev. Stavkujoči povzročajo velike nemire. Vlada je v Transva u zbrala močno armado, da varuje red in mir.

Najdena granata. Na vojaškem strelišču blizu Prage je neki fant našel granato in jo izročil kovaču. Kovač je granato stisnil z vijakom, kar je povzročilo, da je granata eksplodirala. Kovačev sin je bil pri tem raztrgan na kosce.

Koš s truplom. V Budapešti je vrgla Donava na suho koš, v katerem je bilo truplo lahkoživke Turčany z Dunaja. Morilce so prijeli.

NOVEJŠE VESTI.

Dunaj. Obstrukcija čeških agrarcev v proračunskem odseku se nadaljuje. Vse je zmedeno. Stürghovo stališče je močno omajano, ker so tudi krščanski socialci zaradi osebne dohodnine nastopili proti njemu.

Valona. Pri Elbasanu so se spopadli prištaš Esad paše s četami valonske vlade. Gibanje se širi. Ljudstvo hoče imeti za kneza izet pašo.

Jokohama. Ognjeniki na otokih strahovito bljujejo. Lava se vali več km daleč. Morje je preplavilo obrežje. Več mest in vasij je uničenih, 100 000 ljudi je izgubilo življenje. Zveza otoka z Japonsko je prekinjena.

Za smeh in kratek čas.

Basen. „Zakaj si se od ljudi tako malo besed naučil, vpraša čuk papigo. Jaz sem slišal, da ima njihov jezik veliko besed.“ — „Butelj neumni“, odgovori papiga užaljena, „kar jih je več, to je gola neumnost.“

Pojasnilo. Orožnik, ki pregleduje popis potepuha: „Vse drugo se ujema, le obraz ne. Tu stoji: obraz okrogel, in vi imate podolgastega.“ — Potepuh: „Prav je bil okrogel, a ko sem vas zagledal, — se je potegnil.“

Previdna gospodinja. Pipčevka vselej žveplenke namoči, predno gre z doma, da ne morejo otroci zažgati.

Važnost naj se polaga na besedo „Scott“!

Zaupanje, ki si ga je pridobila Scottova ribjeoljna emulzija tudi v zdravniškem svetu, je dalo in daje dannadan povod za podtikanje in hvajenje drugih baje „ravno tako dobrih“ emulzij. Vi pa ravnate

v svojem lastnem interesu,

ako ostanete pri originalnem izdelku Scottove emulzije, kajti edino ta ribjeoljna emulzija je na Scottov način prirejena in uživa že skoro štiri desetletja svetovno slavo. — Zato zahtevajte in kupujte le Scottovo emulzijo!

Cena originalni steklenici je 2 K 50 v. Dobi se v vseh lekarnah. Kdor pošlje 50 v v znakah na SCOTT & BOWNE, G. m. b. H., in se sklicuje na ta časopis, dostavi se mu ena pošiljatev polom lekarne za poskušnjo.

Priporoča se
tovarna žimo za žimnice
M. Masterl, Stražišče
pri Kranju (Gorenjsko.)
Ustanovljeno l. 1855

Izdelovanje osakoorstne žime za žimnice od najnavadnejšega do najfinjšega. Cene nizke, posrežba točna in solidna.

Domače slovensko podjetje!

Odvetnik
dr. Ferdo Černe
naznanja,
da je otvoril svojo pisarno v Kranju
(v hiši „Pri Fajfarju“ — vhod zadaj.)
Uradne ure: od 8. do 12. in od 3. do 6.

PISARNA
za urejevanje splošnih
gospodarskih zadev
J. Rozman, Kranj.

I. Denarni promet: Izposlovanje posojil v vseh oblikah. — Prevzem kapitalij in njih pupilarnovarno nalaganje. — Ranžiranje insolvent. — Eskont menic. — Nakup in prodaja državnih vrednostnih papirjev. — Izdaja uradnih borznih kurzov.

II. Informacijske zadeve: Izdaja trgovskih in obrtnih informacij ter naslovov dobaviteljev in odjemalcev za vse blagovne stroke.

III. Izterjevanje terjatev: Izterjevanje trgovskih in obrtnih terjatev. — Inkaso menic.

IV. Promet z nepremičninami: Posredovanje pri nakupu, prodaji in zamenjavi nepremičnin, industrijskih, trgovskih in obrtnih podjetij.

V. Tehnično-komerc. zadeve: Nakup in prodaja industrijskih, obrtnih in poljedelskih strojev vseh sistemov. — Oprema celih delavnic. — Instalacije. — Načrti in proračuni.

VI. Strokovni nasveti v vseh navedenih zadevah. — Prospekti na razpolago. 129 52—19

August Agnola
Ljubljana, Dunajska cesta
št. 11 (poleg Figovca)

priporoča svojo veliko zalogo
stekla, porcelana, svetilk,
okvirov, ogledal, šip i. t. d.
kakor tudi vse druge v to
stroko spadajoče predmete.
Prevzema zastekljenje no-
vih stamb, slikanje na ste-
klo in umetno steklarstvo.

Premog
trboveljski, najboljše ka-
kovosti, ima vedno v za-
logi ter prodaja najceneje
turška
J. Kušlan
Glavni trg. št. 5.

Wotan žarnice
najboljša kakovost,

katere porabijo najmanj toka ter se dobijo za 10,
16, 25, 32, 50 sveč, po 1.46 K pri trdki

Ivan Savnik, Kranj

trgovina z manufakturnim in galanterijskim blagom
na drobno in debelo.

Dobro, zdravo, naravno istrijansko

črno vino belo

od 34 vinarjev liter naprej se,
dobi pri

V. Sandalj
Lupoglava, Istra.

164 10—4

Vzorci na zahtevo brezplačno in poštine prosto.

Conjenim gostom in prila-
teljem naznanjava, da sva
opustila gostilno
na Kokriol.

Kose zahvaljujeva za izkazano
nama naklonjenost, prosiva da
se nama ista ohrani tudi v
naprej.

Velespoštovanjem

Ivan in Ana Podlesnik.

Gostilniška oprava
miza, stoli, kozarci in
druge potrebščine
se ceno prodajo
na Kokrici (pri Boštetu)

Vinski sodi
še v dobrem stanu se prodajo
pri VERBENU (v kotu) v
Kranju št. 148.